

EL CAFÈ DE LA PAU

Quan estàs cansat de seure an Es Born, sia en els bancs de les democràcies, sia en les cadires de pago, atravesses el pas dels cotxes i vas... a seure al Cafè de la Pau.

El Cafè de la Pau és un cafè que, si el que escriu ha estat quatre anys en aquesta illa de la calma, comptant curt, hi haurà segut cosa de trenta-sis mesos.

¿Quin atractiu té, aquest cafè, perquè un hi pugui seure tant temps? El mateix que hi seu no s'ho explica.

Es pot dir que aquest local el constitueixen dues columnes, dues columnes quasi jòniques, gruixudes, curtes i estucades. Tota lo demás, taules, taulell i parroquians, és completament secundari. El tot són les dues columnes, que fan una ombra inexplicable.

Allí quasi no hi va ningú. Els pocs que hi van quasi no enraonen; els cambrers no donen conversa; lo que es veu al davant són quatre cases, com totes les cases d'arreu, ni altes ni baixes, ni amples ni estretes; la gent que passa pel carrer és poca i silenciosa; no es veu res de particular, i, amb tot i això, un hi mata hores, i jorns, i setmanes, i mesos, i els parroquians s'hi fan vells fins a morir damunt de les taules.

En aquest Cafè de la Pau s'hi menja molt bé, barato i bo, i ben servit; a sota de les columnes jòniques s'hi

sospita un celler ben proveït, perquè els vins són bons i tan antics com les columnes quasi jòniques; l'amo és amable i bona persona; però, més que això, el no passar-hi res és lo que hem arribat a creure que fa l'atractiu de la casa.

¿Us penseu que és poc el tenir un cafè, net, ben servit i solitari? ¿Un cafè que no hi entri ningú que no sia *entrant* de la casa? ¿Un gran local per a un home tot sol, amb dues columnes quasi jòniques? ¿Us penseu que no és prou el poguer dir: «Aquesta cuina que maniobra, i aquesta cafetera que bull, i aquests cambrers que esperen assentats, tot és fet perquè tu en gaudeixis i no en gaudeixin més que tu i quatre amics de tota confiança»? ¿Que saps lo que és, estimat llegidor, un cafè que no hi juguïn al dòmino, que no sentis aquell soroll d'ossos de mort damunt de la taula? ¿Que saps lo que és un cafè que no hi juguïn al *tresillo* amb aquella eterna discussió de si havien de tirar la mala o la bona, o el rei o el príncep? ¿De que els cegos no hi vinguïn a tocar el «Ven y ven» o la «Marina»? ¿De que es pugui fer migdiada, o dormir tota la tarda i tot el vespre, si un vol, sense que ningú el desperti, en un lloc tan públic com un cafè? Si en aquest Cafè de la Pau hi anés gent, ja no ho seria, de pau. L'atractiu de la casa és aquest dir-se: «De tal a tal hora vindrà *fulano* o vindrà *sutano*, i si no vénen és que estan malalts», i veure els amics com envelleixen, i els mossos com també envelleixen, i com envellim tots, a la casa, a l'ombra de les dues columnes.

Allí, la pau ho és tant, de pau, i la solitud tan simpàtica, que ni a la missa ni a la llar n'hi ha tanta. És un cafè de recolliment per a anar-hi a fer meditacions i exercicis espirituals; un lloc per a pensar en l'altra vida, i lo poc que vivim, i lo poc que som, i que de cendra tornem a cendra; és un cafè com una ermita que, en lloc de frares, de tant en tant hi entra algun parroquià a fer examen de consciència i a menjar-se una ensaïmada; és un *retiro* de gent laica i és el rovell de la calma.

L'home que pugui tenir un cafè així i un parc públic ja no es pot plànyer de la vida: té casa i té jardí propis, sense haver de tenir cura ni criar jardiners ni cuïneres. Amb dos rals diaris de gasto pot tenir lo que demanava el poeta: «aquella descansada vida»; pot tenir (però amb llum i cadira) lo que tenia sant Francesc: la tranquil·litat del desert, i pot gaudir les hores que vulgui aquell silenci benefactor que recomana en Maeterlinck a les ànimes sensibles. Si Nostre Senyor l'ha cridat pel camí de la poesia, pot versificar tant com vulgui, sense que persona viva li destorbi ni un moment la cacera del consonant; si és donat a filosofar, hi pot matar les hores que vulgui, sense un sotrac a les idees; si li agrada no fer res, allí sí que està en casa pròpia; hi ha fins balancí per a exercir la santa vagància. Un cafè així no el troba qui vol. N'hem seguit molts, en aquesta vida, però de cafès com el de la Pau no se'n troben més que en les illes.

És clar que a voltes hi ha un xic de borgit. Quan hi arriba el gran Alomar o l'entusiasta Lluís Martí, les seves

idees subversives sonen sota les dues columnes com una bomba dintre una cripta o remouen aquell estany com si hi tiressin una pedra. Però allò dura poc. Les aigües s'ondegen fins que arriben a les parets, i la calma torna a regnar en aquell centre de repòs.

Allà al fons, un senyor mig calbo pren xacolata, tot sol, com si el tinguessin castigat; un cambrer llegeix el diari i s'adorm damunt del paper; n'hi ha un altre que no s'adorm, perquè ja dormia sense llegir. Darrere del mostrador, l'amo, amb cara de bonat, envia un record pietós als parroquians que ja no existeixen, que potser han passat a millor vida, però no pas a millor descans..., i el temps camina pausat, entre una orxata i una gaseosa.

Un surt d'allí, se'n va a seure al Born i s'entorna a seure al cafè; i reposen tant el viure, aquelles llargues sentades, que, per anys que hi anem a seure, mai agraiïrem prou a l'amo el que ens deixi aixoplugar, amb tant d'amor i simpatia, a sota les columnes quasi jòniques.

Lo trist és que, el jorn que ens morim tres o quatre parroquians, haurà de tancar la casa, a no ésser que la conservi com a panteó per als amics.

Amb això, vés-hi aviat, llegidor, si no vols trobar una làpida recordant, ai!, els que hi anàvem a gaudir d'una pau beatífica.